

μου ὁ Ἄνδρέας ἦτο καθιδρός, ἐνῶ τὰ ἐνδύματά του ἀπέσταζον ἐκ τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς. Προσκαλέσας τὴν πρώτην ἀμαξάν, ἦν συνήνησε καὶ ἀνελθὼν ἐν τάχει εἶπεν ἀσθμαίνων πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην:

— Ὅδὸς Νίκης, ἀριθμὸς τάδε . . .

Ἄπὸ τῆς θυρίδος ἐβλεπεν ὡς φάσμα, πελιδνός, μὲ ὀφθαλμοὺς ἀπλανεῖς τὴν βροχὴν καταπίπτουσαν βαρδαιώς, τοὺς διαβάτας συνωθουμένους ὑπὸ τοὺς ἐξώστας ἢ εἰς τὰς θύρας τῶν ἐργαστηρίων. Ἐκ διαλειμμάτων κύπτων πρὸς τὰ ἔμπρὸς ἐφώνει σπασμωδικῶς πρὸς τὸν ἀμαξηλάτην.

— Γρήγορα! . . . κάμε γρήγορα! . . .

Καὶ ὑπελόγιζε κατὰ βήματα τὴν ἀπόστασιν, ἥτις τὸν ἀπεχώριζεν ἀπὸ τοῦ οἴκου του. Ἴδού τὸ Μοναστηράκι . . . νὰ ἡ Καπνικαρέα . . . νὰ ἡ οἰκία Κορομηλά . . . ἐφθάσαμεν!

Ὅτε ἡ ἀμαξα ἐσταμάτησε πρὸ τῆς οἰκίας του, κατῆλθε δι' ἐνὸς ἀλματος, ἐδῶκεν εἰς τὸν ἀμαξηλάτην ἐν δίδραχμον καὶ χωρὶς νὰ περιμεῖνῃ νὰ λάβῃ τὸ ὑπολοιπὸν ἔκρουσε σφοδρῶς τὴν θύραν, ἥτις ἐν τῷ ἄμα ἠνεψήθη.

Ὁ πρῶτος ὃν εἶδεν ἦτο ὁ υἱὸς του, ὁ Ἀλέκος ὅστις πρῶτος εἶχε δράμῃ ἀκούσας κρουομένην τὴν θύραν καὶ ὅστις ἰδὼν τὸν πατέρα του ἐκραύγαζε περιχαρῆς:

— Ὁ μπαμπάς! . . . ὁ μπαμπάς, μαμμά!

Ἡ μορφή τοῦ πατρὸς ἠθρίασεν ἐν δάκρυ ἐφάνη τρέμων εἰς τὸν καθὼν τοῦ ὀφθαλμοῦ του καὶ ὤρμησεν ἀνερχόμενος τὴν κλίμακα πολὺ ταχύτερον ἀφ' ὅτι εἶχε κατέλθῃ αὐτὴν τὴν πρῶτα. Ἐνῶ δὲ ἡ σύζυγός του ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ θαλάμου τῆς φέρουσα πρῶτην οἰκιακὴν ἐσθῆτα καὶ μὴ ὑποπτεύουσα οἷος κλύδων φοβερός ἀλλαγος εἶχε συνταράξῃ τὴν ψυχὴν τοῦ ταλαιπώρου ἐκείνου νέου ἀνδρὸς ἐβλεπεν ἀποροῦσα τὴν σκηρὴν, ἐσφιγγεν οὕτως ἔκφρων ἐπὶ τοῦ στήθους τὸ τέκνον του καὶ κατασπαζόμενος αὐτὸ ἐφώνει μετὰ λυγμῶν:

— Παιδί μου! . . . παιδί μου!

ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ ΑΝΝΙΝΟΣ

ΔΙΣΤΙΧΑ

1

Μιά τέχνη ξέρω : ν' ἀγαπῶ — κι' ἂν θέλῃς τὸ καλὸ σου.
Σὺ, ποῦ δὲν ξέρεις ν' ἀγαπᾷς, πάρε με δάσκαλό σου.

2

Ἦς τὸ χῶμα κάτω τί ζητοῦν τὰ μάτια σου σκυμμένα ;
Ἄν ἡ καρδιά σου χάθηκε, ζήτη τὴν ἀπὸμένα.

3

Τὸν ἥλιο καὶ τὰ μάτια σου σὺν τύχῃ ν' ἀντικρύζω,
Ἄπὸ τὸ φῶς τοὺς τὸ πολὺ θαμπάνομαι, δακρύζω.

4

Ἄχ οὐγαλοπερπάτητῃ καὶ χαμηλοβλεποῦσα,
Ἄν εἶχες ἴδια πείσματα, διπλᾶ θὰ σ' ἀγαποῦσα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΡΟΣΙΝΗΣ

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΟΥ ΒΕΛΓΙΟΥ ΛΕΟΠΟΛΔΟΣ Α'

(Συνέχεια ἴδε προηγούμενον φύλλον)

Δ'.

Οὕτω λοιπὸν ἄγγλοι ὑπουργοί, ῥῶσοι καὶ πρῶσοι διπλωμάται, γάλλοι δημοσιολόγοι, οἱ πάντες συμφωνοῦσιν ἐν τῇ κατακρίσει τοῦ Λεοπόλδου· οἱ πάντες παραδέχονται ὅτι αἰτία τῆς παραιτήσεώς του ἦτο ὁ θρόνος τῆς Ἀγγλίας (1) ἀλλ' ἐὰν ψυχρότερον ἐσκέπτοντο περὶ τῶν πραγμάτων οἱ δομεῖς ἐκεῖνοι ἐπικριταὶ τοῦ ταλαιπώρου πρίγκηπος, δὲν θὰ ἠδίκουν οὕτως αὐτόν. Ἀπέβλεπεν, ἔλεγον, εἰς τὴν ἀντιβασίλειαν τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλ' ἦτο βέβαιον ὅτι θὰ ὑπῆρχεν ἀντιβασίλειά ; Γεώργιος ὁ Δ' ἤγαστο πρὸς τὸν τάφον· ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατόν του ὑπῆρξε διαδοχὸς τοῦ ἑτεροῦ υἱοῦ τοῦ Γεωργίου Γ', ὁ δούξ τῆς Κλαρεντίας, ὅστις καὶ ἐβασίλευσεν ὡς Γουλιέλμος Δ'. Τοῦτου διάδοχος ἦτο ἡ πριγκίπισσα Βικτωρία, ἡ θυγάτηρ τοῦ δουκὸς τοῦ Κέντ καὶ ἀνεψιά τοῦ Λεοπόλδου. Καὶ ἦτο μὲν γέρον ὁ ἐπίδοξος ἐκεῖνος διάδοχος τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας καὶ δὲν ἐφαίνετο μακρόβιος, ἀλλὰ καθόσον αὐτὸς θὰ ἐγήρασκε, θὰ ἠῤῥακνεν ἡ κόρη, ἡ προωρισμένη διὰ τὸν θρόνον. Ἦτον αὐτῇ ἤδη ἐνδεκαετίς, ὥστε ἤρουν πέντε ἢ ἕξ ἔτη, ὅπως καταστῆ κανονικὴ διάδοχος τοῦ θρόνου, οὕτως μικρὰν πιθανότητα εἶχεν ἡ βραχυτάτη θὰ ἦτο ἢ ἐπὶ τοῦ θρόνου τῆς Ἀγγλίας ἀντιβασίλειά τοῦ Λεοπόλδου· ἀλλ' ὅταν ἀπροσδόκητον γεγονός ἐπέλθῃ, ταράττον τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐμβάλλον αὐτοὺς εἰς ἀμηχανίαν, δύσκολος εἶναι ἡ ψυχρὰ σκέψις καὶ ἡ ἀνευρεσις τῆς ἀληθοῦς αἰτίας τῶν φαινομένων. Συμβαίνει δὲ πολλάκις, ὅταν οἱ ἐπικριταὶ εἶνε ἀνίκανοι νὰ ὑψωθῶσι μέχρι τοῦ φρονήματος καὶ τῆς εὐγενοῦς φιλοδοξίας τοῦ ἐπικρινομένου. νὰ σφάλωνται καὶ νὰ ἀδικῶσιν αὐτόν. Οἱ λίαν πρακτικοὶ ἐκεῖνοι πολιτικοὶ καὶ διπλωμάται, οἵτινες ὡς ἀφετηρίαν τῶν σκέψεων τῶν εἶχον μόνον τὸ συμφέρον καὶ τὴν ἀρχήν, δὲν ἠδύναντο νὰ σκεφθῶσιν ὅτι ἠδύνατο ἀνὴρ τις νὰ ἔχῃ ὡς γνώμονα τῆς ἐαυτοῦ πολιτείας τὸ γενναῖον αἰσθημά του καὶ τὴν συνετὴν μέριμναν περὶ τοῦ λαοῦ ὃν ἐκέκλητο νὰ κυβερνήσῃ, ἐνόμιζον δὲ ὅτι τὰ πάντα ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσῃσι διὰ τῆς ταπεινῆς φιλοδοξίας τοῦ ἀντιβασιλεῦσαι ἐν Ἀγγλίᾳ!

(1) Καὶ ὁ ἱστορικὸς Γερβίνος, πλανώμενος ἐκ τῆς περὶ τούτου κοινῆς ὡς εἶπεν γνώμης τῶν συγχρόνων, σφάλεται ἀποδίδων τὴν παραίτησιν ἐκείνου τοῦ Λεοπόλδου εἰς τὴν περὶ ἀντιβασίλειαν ἐν Ἀγγλίᾳ φιλοδοξίαν αὐτοῦ.

Ἡ ἀγγελία τῆς ἀρνήσεως τοῦ Λεοπόλδου εἰς μεγάλην θλίψιν ἐβύθισε σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα. Τὸ δυστυχὲς ἔθνος, ἐπὶ τριετίαν ἤδη ὑφιστάμενον τὰ δεινὰ τῆς ἐλλείψεως κυβερνήσεως ἰσχυρᾶς, ἐμφυλίων διχονοιῶν καὶ ἐρεθισμοῦ πνευμάτων, καὶ εὐλόγως φοβούμενον ἐκ τούτων ἐπιειμένην τὴν ἀναρχίαν, ἤλπιζε τέρμα τῶν δεινῶν αὐτοῦ καὶ τῶν φόβων ἐν τῇ βασιλείᾳ. Καὶ ἐπικραίνει μὲν τὸ πρωτόκολλον τῆς 3 Φεβρουαρίου τοὺς Ἕλληνας ὡς προσκροῦσον εἰς τὴν φιλοπατρίαν αὐτῶν, ὡς σκληρῶς καὶ ἀδίκως ἀποχωρίζον ἀλλήλων ἀδελφούς συναγωνισθέντας καὶ συμπυθόντας, ὧν τοὺς μὲν ἠλευθέρου, τοὺς δὲ ὑπέβλελλε πάλιν ὑπὸ ἄτιμον καὶ ἀπεχθῆ ζυγόν· ἀλλ' ὅσον δήποτε μεγάλη καὶ ἀνῆτο ἡ ἐκ τοῦ πρωτοκόλλου λύπη, μείζων ταύτης ἦν βεβαίως ἡ ἀθυμία ἢ ἐπὶ τῇ παραιτήσει τοῦ πρίγκηπος καταλαβοῦσα τὰς ψυχὰς πάντων. Τὰ σφάλματα τοῦ Καποδιστρίου, τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ ἢ κακὴ πολιτεία, ἢ προτίμησις ἐν ταῖς διαφοραῖς τοῦ Κράτους λειπυρίαις προσώπων θεωρουμένων ξένων ἀντὶ τῶν ἐπὶ ἔτη μακρὰ ἀγωνισαμένων φοβερὸν ἀγῶνα καὶ διαπρεψάντων πολιτῶν, ἐτέραθεν δὲ ὁ ἐμφανὴς καὶ κρύφιος κατὰ τοῦ Καποδιστρίου πόλεμος τῆς ἀγγλικῆς κυβερνήσεως, καὶ ἡ ὑπ' αὐτῆς παρορρωμένη ἐμμανὴς καὶ ἐν πολλοῖς ἀσυνείδητος ἐν τῷ τόπῳ ἀντιπολίτευσις εἰς τοσαύτην εἶχον περιαγᾶγη τὸν τόπον ἠθικὴν ἀναρχίαν καὶ ἀνησυχίαν, ὥστε καταπονηθεὶς οὗτος ἐζήτηε βασιλεία ὅπως ἀπολαύσῃ εὐνομίας τινός καὶ ἡσυχίας, ὅπως δυναθῆ ἢ ἀναπαυθῆ ἀπὸ τῆς δεκαετοῦς ἐναγωνίου πλῆθους καὶ τῶν παθημάτων, καὶ ἐπουλώσῃ τὰς πληγὰς του. Τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τοῦ πρίγκηπος, αἱ στρατιωτικαὶ καὶ πολιτικαὶ αὐτοῦ ἀρεταὶ, οἱ ὑπὲρ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἀγῶνες αὐτοῦ, ἡ στενὴ συγγένεια αὐτοῦ καὶ σχέσις μετὰ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ οἴκου τῆς Ῥωσσίας καὶ τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας τῆς Ἀγγλίας καὶ ἡ ἐμπιστοσύνη δι' ἧς θὰ περιέβαλλον αὐτὸν ἀμφότερα καὶ ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀντίθετοι αὐταὶ Δυνάμεις, πάντα ταῦτα παρέχοντα γόητρον εἰς τὸν Λεοπόλδον, καθίστων δημοτικώτατον τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ θλιβεράν τοῖς Ἕλλησι τὴν εἰδησίην ὅτι ἐστεροῦντο τοιοῦτου ἡγεμόνος.

Ἐὰν ἐν τῇ εὐρωπαϊκῇ διπλωματικῇ καὶ τῇ δημοσιολογικῇ πικραὶ ἐξηνέχθησαν ἐπιτιμήσεις κατὰ τοῦ Λεοπόλδου ἀποδίδουσαι τὴν ἄρνησιν αὐτοῦ ἐκείνην εἰς τὰς φιλοδόξους αὐτοῦ ἐλπίδας περὶ ἀντιβασιλείας ἐν Ἀγγλίᾳ, ἢ ἐν Ἑλλάδι ἀντιπολίτευσις τὴν εὐθύνην τῆς ἀποτυχίας ἐκείνης ἐπέριπτε πᾶσαν ἐπὶ τὸν Κυβερνήτην Καποδιστρίαν κατηγοροῦσα αὐτοῦ ὅτι διὰ τῶν διαμαρτυρήσεων τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ ὑπομνήματος αὐτῆς καὶ τῶν κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου ἀναφορῶν, ὡς ἐκείνος

εἶχε δημιουργήσῃ ἀπεθάρρυνε τὸν πρίγκηπα γενόμενος οὕτω τῆς ἐθνικῆς ἐκείνης ἀτυχίας αἰτίας· οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὑπὸ ἱστορικῶν, οἷος ὁ Μένδελσων Βαρθόλδου, κατηγορήθη ὁ κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος ὡς ὁ μόνος αἴτιος τῆς ἀρνήσεως τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου, ὡς παραστήσας εἰς αὐτὸν τὰς δυσχερείας τῆς νέας αὐτοῦ θέσεως μείζονας ἢ ὅτι πράγματι ἦσαν καὶ θεῖς ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ προσκόμματα μὴ ὑπάρχοντα πραγματικῶς, ὡς π. χ. τὸν περὶ ἀλλαγῆς τοῦ θρησκευματος ὄρον καὶ τὰς περὶ πολιτεύματος ἀποφάσεις τῆς ἐν Ἀργεῖ Συνελεύσεως.

Οὐδεὶς βεβαίως δύναται νὰ ψέξῃ τὸν Καποδιστρίαν ὅτι διὰ τῶν πρὸς τὸν πρίγκηπα ἐπιστολῶν του, διὰ τῆς ἀπαντήσεως τῆς Γερουσίας καὶ τοῦ ὑπομνήματος αὐτῆς καὶ διὰ τῶν διαφόρων ἄλλων αὐτοῦ ἐνεργειῶν ἐπολέμησε τὸ ἀδίκον καὶ ἀνθελληνικὸν ἔργον τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρομὴν τοῦ Λεοπόλδου, οὐδὲ διότι ἀπεκάλυπεν αὐτῷ τὴν ὅλην κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Καθῆκον πατριωτικῶν ἐμφανῆς ἐπέβαλλεν εἰς αὐτὸν νὰ πολεμήσῃ τὸ πρωτόκολλον ἐκείνο ὡς προσβάλλον τὰ συμφέροντα καὶ τὰ αἰσθήματα καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν κατὰ τόπους Ἑλλήνων καὶ καταδικαζόμενον ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ παντός εὐσυνειδήτου πολίτου, προκρουμένου τὸ ἐθνικὸν συμφέρον τοῦ κομματικοῦ πάθους καὶ συμφέροντος· ὁ δὲ νέος τῆς Ἑλλάδος ἡγεμὼν ἔπρεπε βεβαίως νὰ εἶνε ἀκριβῶς πεπληροφρημένος περὶ τῆς καταστάσεως τῶν πραγμάτων ἐν Ἑλλάδι καὶ περὶ τῶν ἀναγκῶν αὐτῆς, διότι ἠδύνατο ἄμεινον παντός ἄλλου νὰ ἐνεργήσῃ τὰ δεόντα πρὸς θεραπείαν αὐτῶν. Ὡς πρὸς ταῦτα ἄρα ὁ Κυβερνήτης πρέπει νὰ θεωρηθῆ πολιτευθεὶς ὡς ἀληθῆς Ἕλληνας.

Ἄλλως ὅμως εἶχε τὸ πρᾶγμα ὡς πρὸς τὸν ὄρον τῆς ἀλλαγῆς τοῦ θρησκευματος. Ὁ τοιοῦτος ὄρος περιεχόμενος καὶ ἐν τῷ ὑπομνήματι τῆς Γερουσίας, τῷ κατ' εἰσήγησιν τοῦ Καποδιστρίου γραφέντι, καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν πρίγκηπα ἐπιστολῇ τοῦ Καποδιστρίου εἶπετο ὅτι ἤθελεν ἡχῆσῃ δυσαρέστως εἰς τὰ ὄρα τοῦ ὑποψηφίου ἡγεμόνος, οὐδαμῶς δὲ ἦτο ἀναγκαῖος. Τὸ ἐλληνικὸν ἔθνος καίτοι ἐπιθυμοῦν βεβαίως νὰ πρῆσθῃ ὁ ἡγεμὼν αὐτοῦ τὴν αὐτὴν θρησκείαν οὔτε ἤθελεν οὔτε ἐνόει βεβαίως νὰ υποβάλλῃ τοῦτο ὡς ὄρον εἰς τὸν Λεοπόλδον, ὡς κατόπιν δὲν ἐπέβαλεν αὐτὴν οὔτε εἰς τὸν βασιλέα Ὁθωνα οὔτε εἰς τὸν βασιλέα Γεώργιον. Ἡδύνατο ἴσως ὁ Κυβερνήτης νὰ προβάλλῃ ὅτι ὤρμηθη εἰς τοῦτο ἐκ τῆς σκέψεως ὅτι ὁ Λεοπόλδος, ὅστις καθολικὸς ὢν ἐγένετο διαμαρτυρούμενος ὅτε ἐνυμφεῖται τὴν πριγκήπισσαν Καρλότταν, δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ γείνη ἀπὸ διαμαρτυρούμενου ὀρθό-

δοξος ανατολικός. Ίσως ὁ Λεοπόλδος δὲν εἶχεν ὡς καθολικός ἀκραδάντους πεποιθήσεις, διότι ὁ ἔχων τοιαύτας πεποιθήσεις ἐπ' οὐδενὶ λόγῳ ἀλλάσσει τὸ ἑαυτοῦ θρησκευμα ἔστω καὶ ὅταν ἀπὸ μιᾶς ἐκκλησίας τῆς αὐτῆς θρησκείας πρόκειται νὰ μεταβῆ εἰς ἄλλην· ἀλλ' ὁ Λεοπόλδος δὲν ἠδύνατο βεβαίως νὰ παραστήσῃ ἑαυτὸν τὸ θέαμα ἀνθρώπου δις ἀλλάζοντας θρησκείαν χάριν ἐγκοσμίων ὠφελειῶν· διὸ καὶ γινόμενος κατόπιν βασιλεὺς τῶν καθολικῶν Βέλγων καὶ νυμφευθεὶς γυναίκα καθολικὴν ἔμεινε διαμαρτυρούμενος μέχρι τέλους ζωῆς.

Οὐ μόνον δὲ ἡ περὶ θρησκευματος εὐχή, οὕτω ζωηρῶς ἐκδηλωθεῖσα, ἐμπνέει εἰς ἡμᾶς εὐλόγους ὑπονοίας περὶ τῆς εὐλικρινείας τοῦ Κυβερνήτου, ὑποδεικνύουσα ὅτι ἐζήτει νὰ δυσχεράνη τὴν περὶ παραδοχῆς τοῦ ἑλληνικοῦ στέμματος ἀπόφασιν τοῦ πρίγκηπος Λεοπόλδου, ἀλλὰ καὶ τὰ ἐν τῇ μετὰ τοῦ Στόκμαρ τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ πρίγκηπος συνεντεύξει τοῦ Καποδιστρίου ὑπ' αὐτοῦ τούτου λεχθέντα. Ὡς ἐνθυμεῖται ὁ ἀναγνώστης, ἐδήλωσεν ἐν αὐτῇ ὁ Κυβερνήτης ὅτι ἠρνήθη νὰ δώσῃ ἔγγραφο τὴν περὶ ὑποψηφιότητος τοῦ Λεοπόλδου πρότασιν αὐτοῦ, ἠρνήθη νὰ συναίνεσῃ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Στόκμαρ γενομένην αἴτησιν τοῦ Λεοπόλδου περὶ ἐκδηλώσεως τῆς θελήσεως τῶν ἑλλήνων, ὑπὲρ τῆς ἐκλογῆς αὐτοῦ ἐπὶ τῇ προφάσει ὅτι τοῦτο ἀπαγορεύει ῥητῶς τὸ πρωτόκολλον τῆς 24 Μαρτίου, ἐνῶ μετὰ παρέλευσιν ὀλίγων μηνῶν παρεκάλεσε τὴν ἐν Ἀργεὶ Συνέλευσιν νὰ ἐκφράσῃ εὐχὴν περὶ βελτιώσεως τῶν συνόρων, καίτοι τοιαύτη εὐχὴ ῥητῶς ὡσαύτως ἀπαγορεύετο ὑπὸ τοῦ πρωτοκόλλου ἐκείνου. Παρίστα δὲ εἰς τὸν πρίγκηπα τὴν ἀνάγκην ἐλευθέρων θεσμῶν ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὰς ἀποφάσεις τῶν ἐπὶ τοῦ ἀγῶνος Ἑθνικῶν Συνελεύσεων, ἐνῶ γνωστὸν εἶνε ὅτι αἱ πολιτικαὶ αὐτοῦ ἀρχαὶ καὶ πεποιθήσεις πολλάκις καὶ δις κρήνην ἐκδηλωθεῖσαι, ἀπέκρουον τὴν ἐν Ἑλλάδι παραδοχὴν θεσμῶν τοιούτων, διότι θεώρει τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος «ὡς νήπιον ἀνίκανον νὰ μεταχειρισθῆ τὸ ζυγάριον τῶν ἐλευθέρων θεσμῶν καὶ δυνάμενον ἀντὶ νὰ ζυρισθῆ, ὡς πράττει ὁ ὄριμος ἄνθρωπος, νὰ κοπῆ δι' αὐτῶν». Καὶ ἐκάλεσε μὲν τὸν πρίγκηπα νὰ ἔλθῃ εἰς Ἑλλάδα ὅ,τι τὰχον, ἀλλ' ἐκάλεσε αὐτὸν ἵνα παραστῆ εἰς τὸν τσοῦτον ἔθνομιστῆ κανονισμόν τῶν ὀρίων κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ πρωτοκόλλου, κανονισμόν ὅστις ἐμελλε βεβαίως νὰ παραχάγῃ δεινὰς συγκρούσεις, καὶ ἐν τῷ ὁποίῳ δὲν ἤθελε νὰ καθύσῃ τοὺς δακτύλους του, ὡς ἐξωμολογεῖτο πρὸς τοὺς παντοῦ φίλους. Εἶχε δηλώσῃ πρὸς τὸν ἀντιπρόσωπον τοῦ Λεοπόλδου Στόκμαρ ὅτι ἐὰν μὴ ἐνώθωσιν ἡ Κρήτη καὶ ἡ Σάμος μετὰ τῆς Ἑλλάδος, αὐτὸς ἤθελε παραιτηθῆ τὴν προεδρείαν αὐτῆς, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐξεπλήρωσε τὴν δῆλω-

σίν του ταύτην μετὰ τὸ πρωτόκολλον τῆς 3 Φεβρουαρίου τὸ ἀποκλείσαν τὰς δύο ἐκείνας νήσους. Αἱ δὲ ἐκθέσεις τῶν διαφόρων ἀρχῶν τῆς χώρας, αἱ ἀποφάσεις δημοσίων συναθροίσεων, αἱ ἀναφοραὶ, αἱ ἐφημερίδες αἱ σταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ Καποδιστρίου εἰς τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδου, ἐν αἷς δι' ὑπερβολικῶν χρωμάτων ἐζωγραφεῖτο ἡ δυστυχία καὶ ὁ ἀπελπισμὸς τῆς χώρας, ἠδύνατο νὰ ἀποθαρρύνωσι τὸν πρίγκηπα σκεπτόμενον περὶ παραδοχῆς ἢ μὴ τοῦ στέμματος τῆς Ἑλλάδος.

Πᾶσα ἡ πρὸς τὸν ὑποψήφιον τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα τοιαύτη πολιτεία τοῦ Καποδιστρίου ὑποδηλοῖ τὴν ἐφῆσιν αὐτοῦ ὅπως ἀποτύχη ἡ ἐκλογὴ ἐκείνου καὶ παρατείνῃ ἐπ' ἀόριστον καὶ ἴσως ἰσόβιον καταστήσῃ τὴν ἑαυτοῦ προεδρείαν ἐν Ἑλλάδι. Ἐκ τῶν τοιούτων δὲ προθέσεων ἐξηγουῦνται αἱ ἀντιπατικαὶ αὐτοῦ δηλώσεις περὶ τοῦ προσήκοντος τῇ Ἑλλάδι πολιτεύματος. Ὅπως μὴ προσκρούσῃ εἰς τὴν κρατούσαν παρὰ τοῖς ἀνακτοβουλίαις ὑπὲρ τῆς ἐν Ἑλλάδι ἐγκαθιδρύσεως μοναρχικοῦ πολιτεύματος γνώμην ἀπεφαίνετο ὑπὲρ τοῦ πολιτεύματος τούτου, ἀλλ' ἡ ἀπόφασιν αὐτοῦ ἦτο βεβιασμένη, μεθ' ὅλην δὲ τὴν περὶ τὸ λέγειν καὶ γράφειν ἐπιφύλαξιν καὶ τὴν τέχνην περὶ τὸ καλύπτειν τὰς ἰδίας προθέσεις διὰ λόγων ἐθνικῆς ὠφελείας καὶ ἐθνικῆς θελήσεως, διαφαίνονται αἱ προθέσεις αὐτοῦ ὅπως ἐπ' ἀόριστον διαμείνῃ ὁ ἀνώτατος ἀρχὼν τῆς Ἑλλάδος.

Οὕτως πρὶν ἢ ἀναλάβῃ τὴν προεδρείαν τῆς Ἑλλάδος εἶχε δηλώσῃ πρὸς τὰς τρεῖς συμμαχοὺς Δυναμείας (1) ὅτι ἦτο ἀναγκαῖον νὰ δοθῆ ἡγεμὼν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ὅτι αὐτὸς θὰ ἦτο εὐτυχῆς ἀν ἠδύνατο νὰ συντελέσῃ εἰς τοῦτο, ἐπανέλαθε δὲ πρὸς τοὺς ἐν Πόρῳ εἰς συνδιάσκεψιν συνελθόντας πρέσβεις τῶν μεγάλων Δυνάμεων τὴν δῆλωσιν ἐκείνην, ἀναγνωρίσας τὸ δικαίωμα αὐτῶν νὰ ἰδρῦσωσι, πρὸς ἀνταλλαγὴν τῶν ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος θυσιῶν των μοναρχικὴν κυβέρνησιν ἐν Ἑλλάδι, ἐξασφαλίζουσαν καὶ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν συμμαχῶν Δυνάμεων τὰ συμφέροντα. Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ἔγραφε πρὸς τὸν Βίλμοτ Χόρτον (2) ὅτι ἡ συνέλευσις τῶν βουλευτῶν τῶν διαφόρων τῆς Ἑλλάδος ἐπαρχικῶν ἦτο ἀναμφιλέκτως ἡ μόνη καὶ ἀληθῆς νομοθετικὴ δύναμις τοῦ ἔθνους, καὶ ὅτι τὰ πρόσωπα εἰς ἃ παρέδωκεν ἡ συνέλευσις ἐκείνη τὴν ἐκτελεστικὴν ἐξουσίαν, (δηλ. αὐτὸς οὗτος ὁ Κυβερνήτης) ἦτο τὰ μόνον νομίμως περιβεβλημένα τὸ δικαίωμα τοῦ κυβερναῖν· ὅτι δὲ ἐφήμερος

(1) Correspondance du Comte Capodistria, Président de la Grèce T. IV, p. 316.

(2) Ib. T. I, p. 263. Ἴδε καὶ Histoire de l'insurrection et de la regeneration de la Grèce par Gervinus. T. II, p. 618.

ἦτο ἡ ἰδέα νὰ ἀνεγερθῆ ἐν Ἑλλάδι θρόνος καὶ νὰ προσενεχθῆ εἰς πρίγκηπα ἐκ τῶν εὐρωπαϊκῶν δυναστειῶν. Κατὰ τὸ πρῶτον δὲ ἤδη ἔτος τῆς κυβερνήσεώς του ὑπεγράφετο ἐν Αἰγίνῃ τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ Βιάρου καὶ πιθανώτατα τῇ εἰσηγήσει αὐτοῦ τοῦ Καποδιστρίου ἀναφορὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, δι' ἧς ἐζητεῖτο νὰ παραδοθῆ ὀριστικῶς εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Καποδιστρίου ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους· καὶ ὑπεγράφετο ἡ ἀναφορὰ αὕτη ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἡ ἐν Πόρῳ Συνδιάσκεψις τῶν πρέσβων, συνεζήτει σπουδαίως τὸ ζήτημα τοῦ εἶδους τῆς μελλούλης κυβερνήσεως τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνῶ δὲ αἱ Δυνάμεις εἰργάζοντο κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1829 περὶ τὸν κανονισμὸν τῶν ὀρίων καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς Ἑλλάδος, ὁ Καποδίστριας διέταξεν ἐκλογὰς πρὸς συγκρότησιν ἐθνικῆς Συνελεύσεως ἣν ὑπὸ πᾶσαν πρόφασιν εἶχεν ἀποφύγη νὰ συγκαλέσῃ· καὶ διὰ περιουσίας αὐτοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ του Αὐγουστίνου τοσαύτη ἐξουσία ἐπίδρασις ἐπὶ τῶν ἐκλογῶν, ὥστε ἐν πολλαῖς ἐπαρχίαις ἐξελέχθη βουλευτὴς αὐτὸς οὗτος ὁ κυβερνήτης· αἱ ἐκλογαὶ ἐκεῖναι ἐθεωρήθησαν σκοποῦσαι διαμαρτυρίαν γενικὴν τοῦ ἔθνους κατὰ τῆς ἐκλογῆς ἡγεμόνος.

Τῇ γνώμῃ δὲ ταύτῃ συντάσσεται καὶ ὁ ἱστορικὸς Πρόξες—Ὅσταν, (1) συνηγορῶν μάλιστα ὑπὲρ τοῦ Καποδιστρίου καὶ ἀνομολογῶν αὐτὸν ὡς τὸν κράτιστον ἡγεμόνα τῆς Ἑλλάδος. «Ἐπειδὴ κατώρθωσε, λέγει, νὰ διευθύνῃ τὰς ἐκλογὰς τῶν πληρεξουσίων οὕτως, ὥστε ἡ γνώμη τῆς Συνελεύσεως ἦτο ἀπήχησις τῆς ἰδικῆς του, ἐπειδὴ αὐτὸς κυρίως συνέταττε τὰ ψηφίσματα, πρόδηλος ἦτο ὁ σκοπὸς του νὰ γείνη παρὰ τὴν θέλησιν τῆς Ἀγγλίας ἡγεμὸν τοῦ νέου ἑλληνικοῦ κράτους, καὶ νὰ καταστήσῃ τοῦτο ἀνεξάρτητον ἐναντίον τῆς Θελήσεως τῆς Ἀγγλίας καὶ Ῥωσσίας· ἡ φιλοδοξία του αὕτη ἦτο μὲν λίαν ἐχθρική, ἀλλὰ καὶ ἀξία αὐτοῦ· καὶ τὴν ἐμπροπλήκισαν μὲν οἱ φθονεροὶ καὶ δουλόφρονες, ἀλλὰ πᾶς δίκαιος ἀνὴρ ἔπρεπε νὰ τὴν θεωρήσῃ ὡς φυσικὴν, νὰ τὴν συγχωρήσῃ καὶ μάλιστα νὰ τὴν ἐπαινήσῃ, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἰδρύσεως κράτους τινὸς τὸ στέμμα πρέπει τῶντι νὰ δίδεται εἰς ἐκεῖνον μόνον ὅστις ἤξείρει νὰ κυβερνᾷ».

Ὅτε δὲ μετὰ τινα χρόνον ἡ ἐν Λοδίῳ Συνδιάσκεψις, ἠσχολεῖτο σπουδαίως περὶ τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Ἑλλάδος, διαφαίνεται ἡ δυσθυμία τοῦ Κυβερνήτου ἐν ταῖς πρὸς τοὺς στενοὺς φίλους του, τὸν Εὐνάρ, τὸν Κολοκοτρώνην καὶ τὸν Ράϊκον ἐπιστολαῖς του: «ἐὰν αἱ σύμμαχοι Δυνάμεις, ἔγραφε πρὸς τὸν Κολο-

κοτρώνην τῇ 27 Ἰανουαρίου (1) κρίνουσιν ὅτι ἡ παλινόρθωσις καὶ ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Ἑλλάδος δύνανται νὰ ἐπιτευχθῶσι μόνον διὰ τῆς ἐκλογῆς πρίγκηπος ξένου, ὅστις θὰ κληθῆ νὰ κυβερνήσῃ αὐτὴν δι' ἑαυτοῦ καὶ διὰ τῶν κληρονόμων καὶ διαδόχων του πρῶτος· ἐγὼ θὰ ἀναγνωρίσω τὸν πρίγκηπα τοῦτον ἐκτὸς τῶν νομίμων τύπων, ἀφοῦ συλλέξω τὰς ψήφους καὶ τὴν γνώμην τῆς χώρας».

«Ὅσον ἀγρία καὶ ἀν εἶνε ἡ χώρα αὕτη, ἔγραφε πρὸς τὸν Εὐνάρ, ἔχει ὅμως καὶ αὕτη τὴν γνώμην της, γνώμην ἣτις δὲν φαίνεται εὐμενῆς πρὸς τὴν ἰδρυσιν βασιλείας καὶ πολλῶ ὀλιγώτερον βασιλείας πρίγκηπος ξένου, ὅστις μέλλει νὰ ἀναγορευθῆ βασιλεὺς χωρὶς νὰ δώσῃ ἐγγυήσεις». Καὶ ὅμως ἐνώπιον τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου 1830 δὲν ἐσυλλογίσθη τοὺς νομίμους τύπους, τὴν ἐθνικὴν συνέλευσιν δὲν συνεκάλεσε. Μόνον διὰ τῆς Γερουσίας διεμαρτυρήθη κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου, καὶ ἐπολέμησεν αὐτὸ γενναίως, ἀλλ' αὐτὸς προσωπικῶς παρεδέχθη αὐτὸ ὑποκύψας καὶ μὴ παρητηθεὶς τὴν ἀρχὴν. Δικαίως λοιπὸν ἐλέγχθη ὅτι ἐνῶ γενικὴν ἦτο τὸ πένθος ἐν Ἑλλάδι διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς ἐκλογῆς τοῦ Λεοπόλδου, μόνος ὁ Καποδίστριας δὲν ἐπένησεν ἐπὶ ταύτῃ. Τὴν δὲ γνώμην ταύτην ἐπιρρωνύει ὅτι μετὰ τὴν παραίτησιν τοῦ πρίγκηπος ἐκεῖνου καίτοι προτροπόμενος ὑπὸ τοῦ ἀντιπρέσβους τῆς Ἀγγλίας Δώκινς καὶ τοῦ στενοῦ αὐτοῦ φίλου Εὐνάρ νὰ προτείνῃ ἄλλον ὑποψήφιον ἡγεμόνα, ἐπὶ διαφόροις προφασεσι ἀπίσχε ἰούτου. (2)

Τεκμήρια τοιαῦτα ἐπιτρέπουσιν εἰς ἡμᾶς νὰ συμπεράνωμεν ὅτι δυσάρεστος ἦτο τῷ Κυβερνήτῃ τῆς Ἑλλάδος ἡ ἐκλογὴ βασιλέως, καὶ ὅτι ἐπεθύμει ἐφ' ὅσον ὄιον τε πλείονα χρόνον νὰ διατηρήσῃ ἑαυτῷ τὴν ὑπερτατὴν ἐν Ἑλλάδι ἀρχὴν.

Πρὸς τὴν πληροφορίαν δὲ ταύτην συνδυαζομένη ἢ πρὸς τὸν Λεοπόλδον πολιτεία τοῦ Κυβερνήτου δεικνύεται μὴ φέρουσα ἐν πᾶσι τὸν τύπον τῆς εὐλακρείας καὶ τῆς ἀκολουθίας πρὸς ἑαυτόν, καθιστᾷ δὲ πιθανώτατον ὅτι προσεπάθησε νὰ ἀποθαρρύνῃ τὸν πρίγκηπα ὅπως ματαιώσῃ τὴν περὶ παραδοχῆς τοῦ θρόνου ἀρχικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν.

Ἄλλὰ καὶ παραδεχόμενοι ὅτι καταπολεῶν τὸ πρωτόκολλον τῆς 3 Φεβρουαρίου, ὁ Καποδίστριας ὤρματο εἰς τοῦτο καὶ ὑπὸ προσωπικοῦ συμφέροντος, ὀφείλομεν πάλιν νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι ἡ πολιτεία αὐτοῦ ἦτον ἐθνικὴ· ὑπαγορευομένη ὑπὸ τῶν ὑψίστων συμφερόντων τοῦ ἔθνους καὶ ὑποστηριζομένη ὑπὸ τῆς μεγάλῃς πλειονό-

(1) Ἱστορίας τῆς ἐπαναστάσεως τῶν ἑλλήνων Τ. 2. σελ. 402.

(1) Corresp T 3. σελ. 456.

(2) Gewinus Coc. cit. f T. II. p. 637.

τητος αὐτοῦ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν τότε πολιτείαν τῆς κατὰ τοῦ Καποδιστριαίου ἀντιπολιτεύσεως, ἣτις εἰς τοσοῦτον εἶχε προβῆ ἔμπαθους καὶ τυφλοῦ φατριασμοῦ, ὥστε νὰ ὑποκινήσῃ καὶ ἀναφοράς, ὡς ξένος ἱστορικὸς ἀποκαλεῖ προδοτικὰς (1), δι' ὧν ἐζητεῖτο ἡ παραδοχὴ τοῦ πρωτοκόλλου ἐκείνου τῆς 3 Φεβρουαρίου, τοῦ ἐξευερίαντος τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν ἐν Ἑλλάδι. Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι ἡ κκαταπολέμησις ἐκείνη τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου ἔσχεν ὡς ἀποτέλεσμα τὴν μεταρρυθμισιν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀρίων δικαιωμάτων καὶ μᾶλλον ἀνεκτῶν, τῶν ὀρίων, τὰ ὁποῖα ὑπῆρχον μεταξύ Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας μέχρι τοῦ 1881.

Ἄλλ' ἐὰν ὑπῆρξε παρὰ τῷ Καποδιστριαίῳ πρόθεσις νὰ ἀποθαρρύνῃ τὸν πρίγκηπα Λεοπόλδον, ἵνα παρατείνῃ ἐπ' ἀόριστον τὴν ἐν Ἑλλάδι ὑπερτατην αὐτοῦ ἐξουσίαν, δὲν εἶχον ὅμως κατὰ τὴν ἡμετέραν γνώμην αἱ τοῦ Καποδιστριαίου ἐνέργειαι καὶ ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀποθάρρυνσιν αὐτοῦ. Ὡς εἶδομεν ἐν τοῖς πρόσθεσι, πρὶν ἢ ἀνακοινωθῶσιν εἰς τὸν Λεοπόλδον ἡ διαμαρτυρία καὶ τὸ ὑπόμνημα τῆς Γερουσίας δι' ὧν ἐξεδηλοῦτο ἡ κατὰ τοῦ πρωτοκόλλου τῆς 3 Φεβρουαρίου ἐπίσημος γνώμη τοῦ ἔθνους, ἡ πρίγκηψ εἶχε προβάλλῃ ἐνστάσεις κατ' αὐτοῦ. Συνεπὸς δὲ πολιτικὸς καὶ ἱπποτικὸς τὸν χαρακτῆρα ἀνὴρ ἔκρινεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιμείνῃ μέχρι παραιτήσεως τοῦ στέμματος ὑπὲρ τῆς ἐπικατάσεως τῶν ὀρίων, θεωρῶν ὅτι ἀντέκειτο ἄντικρυς καὶ πρὸς τὸ καθῆκον καὶ πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν καὶ πρὸς τὴν τιμὴν αὐτοῦ πᾶσα περὶ τοῦ ὅρου ἐκείνου ὑποχώρησις αὐτοῦ, ὑποχώρησις, δι' ἧς ἐπεκυροῦτο ἡ ἀπαισία ὑποδούλωσις δύο ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, συνδεδεμένη ἐπὶ γενεὰς ἀνθρώπων μετὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ἐστερεῖτο δὲ οὕτω τοῦ ἀναγκασμοῦ γοήτρου ὅπως ἰδρῦση βασιλείαν δημοφιλεῖ καὶ ἐνδοξὸν ἐν Ἑλλάδι, βασιλείαν ἣν αὐτὸς μόνος ἠδύνατο νὰ φαντασθῇ καὶ νὰ νοήσῃ.

(Ἐπεταὶ τὸ τέλος) ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΜΕΛΕΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΓΝΩΜΑΙ

Ἡ διάθεσις πρὸς προσευχὴν εἶνε ἤδη προσευχὴ διὰ τὸν οὐρανόν, καὶ ἡ ἐπιθυμία πρὸς ἀμαρτίαν εἶνε ἤδη ἀμαρτία.

*

Ὅταν εὐρίσκειται τις εἰς ἀπόστασιν ἐνὸς μόνου βήματος ἀπὸ τοῦ σκοποῦ ἢ ὅταν δὲν ἐξεκίνησεν ἀκόμῃ εἶνε ἐν καὶ τὸ αὐτό.

*

Ἐν λεπτόν ἐπὶ τοῦ ὥρολογίου λαμβάνει ἐνίστη τὴν διάρκειαν ἐτῶν ἐντὸς ἡμῶν.

(1) Πρόκες - Ὅστιν. Ἱστορία τῆς ἐπαναστάσεως τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοῦ ὀθωμανικοῦ Κράτους. Τ. 2. σελ. 453.

ΑΙ ΠΑΛΑΙΑΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

ΤΗΣ ΓΟΡΓΟΕΠΗΚΟΥ

[Ἅγιος Ἐλευθέριος]

Τὸ πρωτεῖον κατὰ τε τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὴν καλλονὴν μεταξύ τῶν ἐντὸς τῆς πόλεως ἰδρῦθέντων εὐκτηρίων ῥυθμοῦ βυζαντιακοῦ, ἀνήκει ἀναντιρρήτως τῷ καλλιτεχνικῷ ἐκκλησιδίῳ, τῷ κτισθέντι περὶ τὰ τέλη τοῦ Ἡ' αἰῶνος, καὶ σωζομένῳ μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς ἡμερῶν παρὰ τὴν νέαν μεγάλην καὶ μητροπολιτικὴν ἐκκλησίαν τοῦ Εὐαγγελισμοῦ.

Τὸ κτίσμα τοῦτο, τιμώμενον ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐπ' ὀνόματι τῆς Παναγίας Θεοτόκου τῆς Γοργοεπηκόου, ἀν οὐχὶ ἐκ ῥητῶν μαρτυριῶν, ὅμως ἐξ ἀρχιτεκτονικῶν καὶ ἱστορικῶν λόγων πειθόμενος, ἀνάγω εἰς τὴν μετὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων ἐποχὴν (787) ἐπὶ αὐγούστας Εἰρήνης τῆς Ἀθηναίας, κτισθὲν ὑπὲρ τῶν ἐν Ἀθήναις οἰκούντων, καὶ εἰς πατρικίους καὶ πρωτοσπαθαρίους τιμηθέντων παρ' αὐτῆς συγγενῶν. Οὗτοι, Σαραντάπηχοι καλούμενοι, κατεῖχον τὰ μεγαλύτερα ἐν τῇ πόλει ἀξιώματα καὶ ἐνήργουν τὴν διοίκησιν ἐπ' ὀνόματι τῆς συγγενοῦς αὐτοῖς βασιλίδος.

Κατὰ τὸν Παιουσάνην ἐπὶ τῆς ἀπὸ τοῦ Πρυτανείου ἐντεῦθεν εἰς τὰ κάτω τῆς πόλεως φερούσης ὁδοῦ πρὸς βορρᾶν, ἦτοι μετὰ τὸ Διογενεῖον γυμνάσιον, ἵδρυτο ἱερὸν τοῦ Σεράπιδος, δὲν Ἀθηναῖοι παρὰ Πτολεμαίου [Φιλαδέλφου] θεὸν εἰσηγάγοντο.

Τοῦ ἀρχαίου Διογενεῖου τὰ εἰρήπια εὐρέθησαν ὅπου ἄλλοτε τὸ ἐκκλησιδίον τοῦ ἀγίου Δημητρίου τοῦ Κατηφόρη· τὰ δὲ λείψανα τοῦ ναοῦ τοῦ Σεράπιδος καὶ τῆς Ἰσιδος μετὰ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἐκκλησιδίων τοῦ Σωτήρος καὶ τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, ἀπὸ τῆς βυζαντινῆς ἐποχῆς, εὐρέθησαν, ἐν ἔτει 1881, ἐπὶ τῆς ἀναστομώσεως τῶν ὁδῶν Ἀπόλλωνος καὶ Φιλοθέης, μετὰ τῆς λεγομένης ὁδοῦ Πανδρόσου, παρὰ τὴν πλατεῖαν τῆς Μητροπόλεως.

Ὅπου ἄλλοτε τὸ εὐκτήριον τοῦ Σωτήρος, ὤφθησαν εἰς μέτριον βάθος μαρμαρίναι πλάκες μεγάλαι καὶ παχεῖαι, σπόνδυλοι ὀγκώδεις κίωνων δωρίου ῥυθμοῦ, καὶ ἀναθηματικὴ ἐπιγραφή ἐπὶ στήλης εὐμεγέθους ἐκ λίθου ὑψητοῦ μνημονεύουσα τῶν πρυτάνεων τῆς Αἰγιῆδος φυλῆς, ἐπὶ ἀρχοντος Νικομάχου (341 π. Χ.)· ἐπὶ τοῦ λιθοστρώτου ἐδάφους τῆς ἐκ παραδόσεως νομιζομένης ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Παρασκευῆς, ὤφθησαν κίονες ῥυθμοῦ κορινθιακοῦ ἐκ μαρμαροῦ πεντελησίου, ζώδια ἀνάγλυφα, ἀνθοπλέγματα